

1922: Η ΚΡΑΥΓΗ ΤΗΣ ΚΑΙΟΜΕΝΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

Είμαστε ἐδῶ στήν ποτισμένη ἀπό δόξα καί αἷμα καί πνεῦμα πρωτεύουσα τῆς Βόρειας Ἑλλάδος, στήν ὁμορφή Θεσσαλονίκη μας, σεπτὸν ἱερεῖο τῆς τιμῆς καί τῆς ἐλευθερίας ζευγαρώνονται, ἐδῶ, ἡ πολυαἰώνη πολιτιστική παράδοση μὲ τὴν ἀκατάλυτη ἐθνικὴ συνείδηση καί ξενοδοχοῦν τὴν ἀδάμαστη ψυχὴ τοῦ Ἔθνους! Ἔτσι ἡ Θεσσαλονίκη μας μὲ τὴν ἠθικὴ τῆς ρώμης καί τὴν ψυχικὴ τῆς υἰείας συντρίβει τὴν ἀδυσώπητη τραγικότητα τῆς Ἱστορίας, τὸ νόμο τῆς παρακμῆς καί ὀρθώνεται ὡς ἀλύγιστο προπύργιο τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐνάντια στήν ξένη κατακτητικὴ βουλιμία καί μοχθηρία. Εἴμαστε ἐδῶ στήν καρδιά τῆς ἱερῆς Μακεδονικῆς μας Γῆς· ἐδῶ, στῆς δόξας τὶς βουνοκορφές καί στῆς Ἱστορίας μας τ' ἀγνάτευμα, ὅπου ἔγινεν ὁ θάνατος σπόρος ζωῆς, ζωῆς καί λευτεριάς, γιὰ νὰ ἀναπνεύσουμε μέσα σὲ ἓνα κλίμα γεμᾶτο ἐθνικὴ ἔξαρση, γιὰ νὰ συλλάβουμε τὸ σφυγμὸ καί καῦμὸ τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς, γιὰ νὰ ὑψωθοῦμε ἐπάνω ἀπὸ τὸν ἀχὸ καί τὴν τριβὴ τῆς καθημερινότητος καί νὰ ἐγγίσουμε τὶς ἐσχατιές τῆς ἐθνικῆς μας αὐτοσυνειδησίας.

Εἴμαστε ἐδῶ τώρα πού ἀκούεται ὁ ὀρυμαγδὸς τῶν πολύνεκρων μαχῶν δίπλα μας· τώρα πού ἀκούεται καθαρὰ πλέον τὸ ἀπειλητικὸ μούγκρισμα κά-

ποιων γειτόνων μας πού πλαστογραφοῦν τὴν Ἱστορία, διεκδικοῦν πανάρχαια πατρογονικά ἐδάφη, σφετερίζονται τὸ ἱερὸ ὄνομα τῆς Μακεδονίας μας καί, παραχαράκτες ὅπως εἶναι, ζητοῦν νὰ διαμελίσουν ἀπὸ Βορρᾶ καὶ Ἀνατολῶν τὸ πανάχραντο σῶμα τῆς Πατρίδος μας. Ξέρουν βέβαια - καὶ οἱ ἴδιοι καὶ οἱ «σύμμαχοί» μας οἱ Εὐρωπαῖοι - ὅτι, ὅταν ἡ Μακεδονία μας ἔδιδε στὸν τότε κόσμον τὴν ἑλληνικὴ τῆς τέχνης, τὴν ἑλληνικὴ φιλοσοφία, τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, τὴν ἑλληνικὴ ἐπιστήμη, ὅταν δῆλα δὴ ἔχτιζε τὸν παγκόσμιον πολιτισμό, οἱ λαοὶ αὐτοί, οἱ ἱστορικοὶ ἀκροβάτες, ὄχι μόνον δὲν εἶχαν ἐμφανισθεῖ στὴν ἱστορικὴ σκηνή, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχαν κἄν οὔτε ὡς σκέψη στὸ νοῦ καὶ τὸ ροῦ τῆς Ἱστορίας!

* * *

Ἄλλα αὐτὰ καὶ ἄλλα πολλὰ - ὅπως οἱ στιγμῆς μαρτυρίου πού περνοῦν στὰ κρατητήρια τοῦ Μπερίσα οἱ Βορειοηπειῶτες ἀδελφοὶ μας - κομίζουν ἓνα πολὺ σαφὲς ὅσον καὶ μακάβριο μήνυμα. Τὸ πρῶτον χρέος μας Σήμερα εἶναι νὰ κατανοήσουμε σὲ βάθος αὐτὸ τὸ μήνυμα καὶ νὰ φερθοῦμε μὲ ψυχραῖο θάρρος καὶ συνετὴ τόλμη ἀνάλογα πρὸς τὴν πράγματι βαρυσήμαντη κρισιμότητα τῶν καιρῶν. Τὸ δεύτερον χρέος μας Σήμερα εἶναι νὰ θυμηθοῦμε καὶ νὰ διδαχθοῦμε ἀπὸ τὴν ἱστορία γιὰ νὰ μὴν ἐναποθέτουμε ἐλπίδες καὶ νὰ μὴν ἐπενδύουμε ὄνειρα βοήθειας ἐκεῖ πού δὲν ὑπάρχουν. Τὶ νὰ θυμηθοῦμε; Στὶς 13 Σεπτεμβρίου 1922 ἡ Σμύρνη στὶς

φλόγες αϊμάσσει καὶ κατασπαράζεται. Καὶ οἱ σύμμαχοί μας; Καὶ ἡ Εὐρώπη; Ποῦ ἦταν ἡ Εὐρώπη! Ἡ Εὐρώπη παρακολουθοῦσεν ἀπὸ τὰ ναυλοχοῦντα στὸ λιμένα τῆς καιομένης Σμύρνης πολεμικά της πλοῖα ἀδιάφορη, ἀδάκρυτη καὶ ἀνάληπτη τὸν ἀνήκουστο σπαραγμὸ τοῦ σφαγιαζομένου Ἑλληνισμοῦ. Διότι εἶχεν ἀπολέσει τὴν ἰκανότητα νὰ συγκινεῖται καὶ τὴν ἀρετὴ νὰ πιστεύει. Διότι τὰ συμφέροντά της ἔκαμαν παράλυτη, ἀνύπαρκτη, νεκρὴ τὴν ἀνθρώπινη συνείδησή της. Ἐνα ἀπίστευτο δείγμα κτηνώδους ἀναληψίας: τὸ 1922 Γάλλοι ναῦτες ἔρριχναν ζεματιστὸ νερὸ ἢ ἀπέκοπταν τὰ χέρια ὅσων Ἑλλήνων προσπαθοῦσαν νὰ ἀναρριχηθοῦν στὰ πλοῖα γιὰ νὰ σωθοῦν μέσα στοὺς καπνοὺς Δαντικῆς ἀληθινὰ κολάσεως!

Βλέπετε ὅτι ἡ Ἱστορία, ἐνῶ συνήθως εἶναι ἀδυσώπητη στὸν αἵματηρὸ βηματισμὸ της, ἐμφανίζεται καὶ κάπου - κάπου οἰκτίρων καὶ ἐλεήμων. Ἀποκαλύπτει δὴλα δὴ τίς τραγικὲς καὶ κατακλυσμιαῖες συνέπειες ἀπὸ μιὰ πιθανὴ ἐκτροπὴ της. Δὲν ξέρω, τώρα, γιὰτί ἦλθαν στὸ νοῦ μου οἱ προσευχητικοὶ λόγοι τῆς Ἁγίας Τερέζας τοῦ Ἰησοῦ: «Ἄγωνιῶ, ἐπειδὴ δὲν ἀγωνιοῦν!» Ἡ γιὰ νὰ παραλλάξω τοὺς λόγους αὐτοὺς σύμφωνα μὲ τὸ ἦθος τῶν στιγμῶν: «Δὲν ἀγωνιῶ, ἐπειδὴ ἀγωνιοῦν!» Τὸ τρίτο χρέος μας Σήμερα εἶναι νὰ λαμβάνουμε στὰ σοβαρὰ τὴν εἰδοποίηση τῆς Ἱστορίας ὄχι ὡς εἶδηση, ἀλλὰ ὡς συνείδηση. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι τὴν Ἱστορία πρέπει νὰ τὴν παρατηροῦμε ὅπως εἶναι καὶ ὄχι νὰ τὴν τοποθετοῦμε ἐπάνω στὴν κλίνη τοῦ Προκρούστη

τῶν σκοπιμοτήτων. Ἡ σκοπιμότητα κλείνει τὰ μάτια. Ἀρετή, ὅμως, ἐνὸς λαοῦ εἶναι νὰ ἀκροάζεται καὶ τὴν οἰμωγή, τὸν ἐπώδυνο βόγγο τῆς Ἱστορίας. Καλλίτερα νὰ κυττάζουμε κατὰ πρόσωπο τὴν ἱστορική ἀλήθεια καὶ νὰ δοκιμάζουμε τὴν πικρὴ γεύση τῶν συμφορῶν μας, παρά νὰ φυτοζωοῦμε μέσα στὴν πλάνη. Ἄν θέλουμε πράγματι νὰ ἀποφύγουμε τὴ φρίκη τῆς Ἱστορίας, πρέπει διαρκῶς νὰ θυμίζουμε τὴν Ἱστορία: αὐτὸ εἶναι τὸ τέταρτο χρέος μας Σήμερα. Δὲν τυλίγουμε στὴ λήθη, ἀλλὰ ἀνακαλοῦμε στὴ μνήμη τὸ ἱστορικὸ παρελθὸν εἴτε γιὰ νὰ ἐπαναλάβουμε τὸ μεγαλεῖο του εἴτε γιὰ νὰ ἀποφύγουμε τὸν ὄλεθρό του!

Εἰδικώτερα ὀφείλομε Σήμερα: Νὰ ἰχνεύσουμε τὰ πάθη καὶ τὰ λάθη καὶ νὰ ἀντλήσουμε καθοριστικὰ γιὰ τὴν ἐθνική, πολιτική καὶ ἠθική μας συμπεριφορὰ διδάγματα ἀπὸ τὸ Δρᾶμα τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς καὶ γενικώτερα ἀπὸ τὸ παρελθόν· νὰ δημιουργήσουμε μιὰ ὑψηλὴ καὶ κοφτερὴ ἐπίγνωση γιὰ τὸ παρόν· νὰ διανοίξουμε καινούργιες προοπτικὲς γιὰ τὸ μέλλον· νὰ συναιρέσουμε μέσα μας παρελθόν καὶ παρόν καὶ ἔτσι νὰ χτίσουμε γρηγοροῦσα καὶ τὴν πληρότητα ἐγγίζουσα ἱστορικὴ συνείδηση καὶ ἐκείνης καὶ τῆς τωρινῆς ἐποχῆς· νὰ αἰσθανθοῦμε - τέλος - τὸ μεγάλο ἱστορικὸ βάρος καὶ νὰ βροῦμε τὰ μέτρα, μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ζυγίσουμε τὸ νόημα ὧσων συμβαίνουν στοὺς καιροὺς μας.

Τὸ πέμπτο χρέος μας Σήμερα εἶναι νὰ συνειδητοποιήσουμε μερικὲς βασικὲς προϋποθέσεις ποὺ νὰ ἐγγυῶνται τὸ μέλλον μας, τὴν ἐπιβίωσή μας ὡς

λαοῦ καὶ ὡς Ἔθνους ποῦ δὲν εἶναι αὐτονόητη. Πόσοι καὶ πόσοι λαοί, ἄλλωστε, δὲν εὐρίσκονται στὸ ὀστεοφυλάκιο τῆς Ἱστορίας; Στὰ πλαίσια, λοιπόν, μιᾶς δραστηκῆς πίστεως πρὸς τὸ καλλίτερο καὶ μιᾶς ἀρράγιστης πεποιθήσεως ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς θὰ συνεχίσει τὴν ἱστορικὴ του ὑπαρξὴ καὶ τὴ μεγαλουργία του ἀποστολὴ ὀφείλομε:

1. Νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὸν κίνδυνο ποῦ ἐκπορεύεται ἀπὸ τὴ μείωση τοῦ πληθυσμοῦ μας. Λιγοστεύομε. Καὶ ἔτσι δὲν θὰ νικηθοῦμε ἀπὸ τὶς λόγχες τῶν πιθανῶν ἀντιπάλων μας, ἀλλὰ ἀπὸ τὶς πολύτεκνες μητέρες τῶν ἐχθρῶν μας.
2. Νὰ γεωργήσουμε σὲ βάθος καὶ νὰ σφυρηλατήσουμε ἀρρηκτοὺς δεσμοὺς μὲ τὸν ἑλληνισμὸ τῆς διασπορᾶς ποῦ ἀποτελεῖ ξύλο σωτηρίας καθὼς διατηρεῖ τὸ αἷμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς παναιώνιας Ἑλλάδος καὶ σφύζει δημιουργικά.
3. Νὰ ἐξυγιάνουμε τὴ δημόσια ζωὴ καὶ νὰ ἀνυψώσουμε τὴ στάθμη τοῦ πολιτικοῦ μας βίου, ποῦ - πλὴν ὀλίγων λαμπρῶν ἐξαιρέσεων - «κατῆλθεν ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς»!
4. Νὰ περιορίσουμε τὰ φυλετικὰ μας ἐλαττώματα: Νὰ ἠνιοχήσουμε τὴν ἐγωπάθειά μας· νὰ χαλιναγωγήσουμε τὴ σοφιστεία μας· νὰ ψαλλιδίσουμε τὸν ὑπερτροφικὸ ἀτομικισμὸ μας· νὰ μειώσουμε τὴν ἔνδεια καὶ τὶς ἰλιγγιώδεις ἐνίοτε οἰκονομικὲς ἀποστάσεις· νὰ μάθουμε δικαιοσύνη· νὰ ἐργαζόμεθα, ἀφοῦ στὴ συστηματικὴ καὶ μεθοδικὴ ἐργασία καὶ στὴν ἐργατικότητα θὰ στηριχθεῖ τὸ ἅγιο πάθος τῆς νέας γενεᾶς γιὰ

ένα καλλίτερο Αὔριο, ἀφοῦ χωρίς ἐργατικότητα οὔτε ὡς ἄτομα οὔτε ὡς λαὸς μποροῦμε νὰ ἔχουμε ὀρθία οἰκονομική καὶ ἠθική σπονδυλική στήλη, δηλαδὴ μέλλον μέσα σὲ εὐρύτερες καὶ σκληρὰ ἀνταγωνιστικὲς Κοινότητες· ora et labora, δέηση καὶ μόχθος τὸ σύνθημά μας· νὰ ἀνοίγουμε δρόμο στοὺς ἱκανοὺς καὶ ὄχι στοὺς ἐκάστοτε θωπευτὲς τοῦ «Χθὲς» καὶ Σήμερα τιμητὲς, τοὺς δουλόφρονες καὶ τυχάρπαστους δῆθεν «ἡγέτες», σὲ ὄλην αὐτὴ τὴν ἀνίερη συμμαχία τῶν μετριοτήτων, τὴν καλὰ ὀργανωμένη καὶ οἰκονομικὰ ἰσχυρὴ ποὺ ἀλωνίζει ἐπάνω στὴ δημόσια σκηνὴ καὶ ἀπορφανίζει τὸ Ἔθνος ἀπὸ τὶς πλέον γόνιμες, χθόνιες δυνάμεις του καὶ τὶς εὐκράτες προσωπικότητὲς του, τὶς μόνες ἱκανὲς νὰ ἐγγυηθοῦν τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος!

5. Ὡς λαὸς καὶ ὡς ἡγεσία, κατάφορτοι ἀπὸ ἱστορικὴν ἐμπειρία καὶ πικρὴ γεύση τῆς ἱστορίας, πρέπει νὰ ἐπιστρατεύσουμε τὶς ἀδιαφιλονίκητες ἀρετὲς μας τῶν πιὸ μεγάλων Ἱστορικῶν μας στιγμῶν ἀφήνοντας ἔξω ἀπὸ τὶς πολιτικὲς καὶ κομματικὲς διαμάχες κρίσιμους τομεῖς τῆς δημόσιας ζωῆς, ἐννοῶ τὴν Ἄμυνα, τὴν Ἐξωτερικὴ Πολιτικὴ καὶ τὴν Παιδεία μας. Τὴν ὁποία ὀφείλομε νὰ κάμουμε κτῆμα ὄλων καὶ νὰ τὴν ἀναβαθμίσουμε μεταγγίζοντας στὶς ψυχὲς τῶν παιδιῶν τὴ θέωση τοῦ πνεύματος καὶ τὸν πόνο τῆς Πατρίδος καὶ μεταλαμπαδεύοντας τὶς μεγάλες, πλάστρες Ἰδέες τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ ποὺ ἐξορίζονται κάποτε καὶ ἀντικαθί-

στανται από κείμενα γεμᾶτα από πνευματικό χυλό, ιδεολογική πλευρίτιδα, ἠθική ἡμικρανία, νοσηρὴ σκοπιμότητα καὶ ἐπιστημονικὴ μυωπία, θόλωση τοῦ ἱστορικοῦ βλέμματος, τετράπαχη ἀμάθεια καὶ ἐπίπεδη ρηχότητα, στρέβλωση καὶ ἀνακρίβεια. Καὶ τέλος τὸ ὕψιστο χρέος μας Σήμερα εἶναι:

6. Νὰ ἀπαλλαγούμε ἀπὸ τὸ πολιτικὸ μας πάθος τῆς ἀρχομανίας, ἓνα ἀβυσσαλέο πάθος ποὺ κομματιάζει τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας καὶ ραγίζει τὴν ἐνότητά του· ἓνα ἀδιάντροπο πάθος ποὺ ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὴ δημόσια ζωὴ κάθε εὐθιξία, ἠθικὴ εὐαισθησία καὶ ἀξιοπρέπεια· ἓνα πάθος ποὺ παγιδεύει ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων τὴν πορεία μας καὶ ποὺ τὸ ἐκμεταλλεύονται οἱ παντοῖες ξενικὲς ἐπεμβάσεις γιὰ νὰ μᾶς ὀδηγοῦν σὲ φρικώδεις αἰχμαλωσίες καὶ μετοικεσίες Βαβυλῶνος! Νὰ ἐνωθοῦμε ψυχικά, δαμάζοντας τὴν Διχόνοια καὶ ἀπορρίπτοντας τὸ «δολερὸ σκῆπτρο», σύμφωνα μὲ τὸν στίχο τοῦ Σολωμοῦ· τὴν Διχόνοια, ἢ ὅποια - κατὰ τὸν μεγαλήγορο ποιητὴ τοῦ Μέτρου καὶ τῆς Ἀρετῆς Ἀνδρέα Κάλβο - «Μεγάλη, τρομερὴ / μὲ τὰ πτερὰ ἀπλωμένα, / καθὼς ἀετὸς ἀκίνητος, / κρέμεται ᾿ς τὸν ἀέρα / ψηλὰ ἢ Διχόνοια». Ἀπὸ τὴ γεύση τῶν μῆλων τῆς Ἐριδος ἢ ἱστορία μας ἐπικράνθη: τὸ ἔθνος μας κατέληξε στὸν ἀλληλοσπαραγμὸ καὶ τὸν ἀκρωτηριασμό, ἔφθασε σὲ ταπείνωση καὶ ἐξουθένωση καὶ ὁ λαὸς μας σύρθηκε σὲ ὑποταγὴ ἢ δουλεία αἰῶνων! «Ἀλλοίμονο στὸν

κόσμο, ἐὰν οἱ Θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου ἐπέτρεπαν, ἔστω καὶ μιὰ στιγμή, νὰ κατοικήσει στὶς κορυφές του ἡ θεὰ Ὀμόνοια», ὑπογράμμισε μὲ ἱερατικὴ καὶ προφητικὴ πυκνότητα ὁ σιδηροῦς καγκελάριος τῆς Πρωσσίας Βίσμαρκ! Μὲ τὴν Ὀμόνοια, ὅμως, τὴν ἀρράγιστη ἐνότητα καὶ τὴν ἀδιατάρακτη ἐθνικὴ ὁμοψυχία καὶ ἐτοιμότητα, μὲ τὸ πνεῦμα τῆς προγονικῆς ἐλευθερίας καὶ τὴ λάμψη τῆς λόγχης τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ λαοῦ μας, μόνον ἔτσι ἀναδεικνύεται καὶ θριαμβεῦει ἡ ἠθικὴ ἀντοχὴ καὶ ἡ πνευματικὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ δύναμη καὶ ἐκφράζεται ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἀθάνατη οὐσία τῆς ἐλληνικῆς Ἰδέας!

Αὐτὴ εἶναι ἡ κραυγὴ ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὰ καπνίζοντα ἐρείπια τῆς καιόμενης Σμύρνης: Ἐνότητα καὶ ὁμοψυχία, ἐτοιμότητα καὶ ἐγρήγορση καὶ πολιτικὴ σύννοια. Καὶ διχασμὸς ποτέ, ὥστε νὰ μὴν ὀδηγούμαστε ἀπὸ τὸ παραλήρημα τῆς ἐθνικῆς χαρᾶς καὶ τὸ κορύφωμα τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλουργήματος στὴν ἄβυσσο τῆς πῶ φρικαλέας ἐθνικῆς τραγωδίας!

*
* *

Γιὰ νὰ μὴν ἀντιγράψουμε τὸ δράμα τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς, τὶς σελίδες αὐτὲς τοῦ μαρτυρίου καὶ τοῦ πένθους τοῦ Ἑλληνισμοῦ, αἰσθάνομαι βαρεῖα ἠθικὴ εὐθύνη καὶ ὑποχρέωση νὰ θέσω ὑπὸ τὴν κρίση σας καὶ τὶς ἀκόλουθες σκέψεις μου, ἐπειδὴ ἀκούω δυνατὰ μέσα μου τὴν παλλόμενη φωνὴ τοῦ μέγιστου τραγικοῦ Εὐριπίδου: «Σιγᾶν

τὴν ἀλήθειαν χρυσὸν ἔστιν θάπτειν» καὶ μάλιστα τὴν ἀλήθεια τῆς πατρίδος, ἀφοῦ «τὶ γὰρ πατρώας ἀνδρὶ φίλτερον χθονός;», διερωτᾶται ὁ ἀρχαῖος αὐτὸς σκηνικός.

1. Ἡ Ἱστορία καὶ τὸ μέλλον μας δὲν μπορεῖ νὰ γραφεῖ οὔτε μὲ τὸ αἷμα ποὺ στάζουν τὰ χέρια τῶν κατακτητῶν οὔτε μὲ τὰ δάκρυα τῶν νικημένων. Οἱ πατριωτικὲς μας ἐκρήξεις ποὺ μεταβάλλουν σὲ καμίνι φλεγόμενο τὴ μεσημβρινή μας ψυχὴ πρέπει νὰ ὑποβάλλονται στὴ βάσανο τῆς ψυχραιμῆς λογικῆς καὶ τῆς φρονήσεως. Διαφορετικὰ ὀδηγοῦν σὲ περιπέτεια καὶ δοκιμασία, ποὺ κάποτε μᾶς θέλγουν.
 2. Τὸ φλογερὸ καὶ ἀσυγκράτητο συναίσθημά μας διαιρεῖ τοὺς ξένους σὲ φίλους καὶ ἐχθρούς, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ τοὺς βλέπομε ὡς συμφεροντολόγους! Ὑποκείμεθα ἔτσι σὲ ὑπερβολές, καταδημαγωγῆσεις καὶ εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ ριψοκινδυνεύσουμε τυχοδιωκτικὲς ἐκστρατεῖες, αἰώνιοι Ἄργοναῦτες, γιὰ τὴν κατάκτηση τοῦ «χρυσόμαλλου δέρατος»! Καὶ τὸ κυριώτερο:
 3. Ὡς λαὸς μὲ ἀπροσμέτρητη προσφορὰ στὴν ὑπόθεση τοῦ πολιτισμοῦ, ἔχομε εὐλογη πικρία ἀπέναντι στὴ διεθνῆ κοινωνία, δίκαια αἰτήματα καὶ πολλὰ προβλήματα. Ὁ δρόμος, ὅμως ποὺ ὀδηγεῖ στὴν ἱκανοποίησι τῶν αἰτημάτων ἢ στὴ λύση τῶν προβλημάτων διέρχεται μόνον καὶ πάντοτε ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Πρέπει νὰ παρατηροῦμε τὰ ἐσωτερικά μας προβλήματα καὶ τὰ ἔθνικά μας θέματα ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τῶν ὄρων
-

καὶ τῶν συνθηκῶν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καὶ τῆς διεθνοῦς ζωῆς, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν ὅτι εἴμεθα λαὸς ὀλιγάνθρωπος καὶ παντοειδῶς μὴ αὐτοδύναμος καὶ αὐτάρκης.

Ὑστερα ἀπὸ αὐτὰς τὶς ἐπισημάνσεις, τὶς σχετικὰς πρὸς τὸ βαθύτερο νόημα τῆς ἐδῶ παρουσίας τῆς Ἀνωτάτης Πανελληνίου Ὁμοσπονδίας τῶν Ἐφέδρων Ἀξιωματικῶν πρῶτα καὶ πρὸς τὸ χρέος τοῦ «Σήμερα» ἀπέναντι στοῦ ματωμένου «χθὲς» ἔπειτα, σκοπὸς μας κύριος καὶ τελικὸς ἀπόψε εἶναι νὰ θυμηθοῦμε.

* * *

Γιατὶ οἱ ὥρες αὐτὰς εἶναι κατ' ἐξοχὴν ὥρες μνήμης, εἶναι δῆλα δὴ μνημόσυνες· εἶναι ἐπιστροφή μὲ μάτια δακρυσμένα στὰ ἱερὰ χόματα τῆς Μικρασιατικῆς Γῆς, τῆς ἀξέχαστης ἑλληνικῆς πατρίδας καὶ κοιτίδας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ποὺ τὸν Αὐγουστο καὶ Σεπτέμβριο τοῦ 1922 τὸν ἀφάνισαν ἀπὸ τὶς πατρογονικὰς του ἐστίες, τὸν ἔκαμαν ἀποκαΐδια καὶ ὡς τέφρα τὸν σκόρπισαν στὸ ἔλεος τῶν ἀνέμων τῆς δυστυχίας καὶ τοῦ θανάτου. Αὐτὴ τῆ στιγμή ἢ θεὰ Μνημοσύνη, ἢ μητέρα τῶν Μουσῶν, πυρωμένη ἀπὸ τὸν ἀρχαῖο Νόστο, ἄς ξετυλίξει τὸ νῆμα τῆς πολυαἰωνῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως καὶ ἄς ἐπανέλθει ἔτσι γιὰ νὰ οἰκήσει γιὰ λίγο στὴ μητρῶα γενέθλια πατρίδα: τὴν ἑλληνίδα Ἰωνία! Ἐλᾶτε μαζί μου καὶ μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς σας ἀναπαυθεῖτε στὴ φιλόξενη καὶ ἀρχόντισσα οἰκοδέσποινα πόλη, τὴ νύμφη τῆς Ἰωνίας: τὴν Σμύρνη. Ἡ ὁποία - σύμ-

φωνα με τὸ Στράβωνα - ἰδρύθηκε τὸ 3000 π.Χ., εἴκοσι στάδια βορείως τῆς σημερινῆς, δηλαδὴ πέντε χιλιάδες χρόνια πρὶν ἀπὸ σήμερα.

Στὸ γλυκὸ οὐρανὸ τῆς ἀνέτειλε τὸ φῶς τοῦ λόγου. Ἀπὸ τῆ Γῆ τῆς ἐκπορεύτηκε ὁ παγκόσμιος ἐπιστημονικὸς καὶ φιλοσοφικὸς στοχασμὸς. Μέσα στὸ εὐκρατο κλίμα τῆς γεννήθηκε ἡ ἐπιστήμη. Ἐδῶ στὴν Ἰωνίδα γῆ γαλουχήθηκεν ὁ πανανθρώπινος πολιτισμὸς ἐκπηδῶντας σὰν ὀξεῖα αἰχμὴ φλόγας ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων! Ἐδῶ χωρίστηκεν ἡ Ἀσία τοῦ Μύθου ἀπὸ τὴν Εὐρώπη τοῦ Λόγου! Ἀτελεύτητη εἶναι ἡ σειρά τῶν μεγάλων διανοητῶν τῆς σὲ ὄλους τοὺς κλάδους τῆς γνώσεως οἱ ὅποιοι ἔθρεψαν λαοὺς καὶ λαοὺς μετὰ τὸ πνεῦμα τους. Αἰῶνες αἰῶνων εἰσορμοῦσε στίς φλέβες τῶν ἄλλων λαῶν τὸ πνεῦμα τοῦτο καὶ τοὺς γονιμοποιοῦσε - ἀκόμη καὶ σήμερα. Ἀπὸ τὸ ὄλβιο χῶμα τῆς βλάστησαν οἱ πατέρες ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος: Ὅμηρος, Βίων, Μίμνερος, Θαλῆς, Ἀναξίμανδρος, Ἡράκλειτος, Ἡρόδοτος, Παράσιος, Ἀπελλῆς καὶ τὰ ὀνόματα, «ἧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς» - καὶ πῶς νὰ τοὺς συστήσω; Ἦδη ὁ μέγιστος τοῦ κόσμου ραψωδὸς ἀγάλλεται στὴν «Ἰλιάδα» του, ὁ Ὅμηρος:

«Ὅποιος ἰδεῖ τοὺς Ἴωνες σὰν εἶναι μαζεμένοι
θάλεγε πῶς ἀθάνατοι καὶ ἀγέραστοι εἶναι πάντα.
Τὰ παλληκάρια, ὡς ἀγροικᾶς τις λυγερὸς κοπέλλες,
ἀναγαλλιάζει ἢ σκέψη σου καὶ χαίρεται ἢ ψυχὴ σου»!

Ἐπὶ 50 αἰῶνες, δηλαδὴ ἐπὶ 5 χιλιάδες χρόνια ἡ

Ίωνική Γῆ, ἡ Μικρασία ἐξακολουθοῦσε νὰ δίνει τοὺς πνευματικούς της καρποὺς καὶ νὰ καλλιεργεῖ τὴν Τέχνην καὶ τὸ Λόγον ἀπὸ τότε ποὺ οἱ δημιουργικοὶ Ίωνες ἀναδείχθησαν θεμελιωτὲς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, πρωτοδάσκαλοι τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἀτρόμητοι θαλασσοπόροι, φορεῖς καὶ ἄγγελοι τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Εἰδικώτερα ὁ 6ος αἰῶνας π.Χ. ἀποτελεῖ τὴν μεγαλύτερη τομὴν γιὰ τὴν πορεία τοῦ παγκοσμίου ἱστορικοῦ Γίνεσθαι. Σ' αὐτὸ συμφωνοῦν ὅλοι οἱ διάσημοι ἐρευνητὲς καὶ διανοητὲς τοῦ κόσμου. Ὁ μέγας Γερμανὸς ὑπαρξιακὸς στοχαστὴς Karl Jaspers ἀποκαλεῖ μάλιστα τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἄξονική. Διότι στὶς ἀρχὲς αὐτοῦ τοῦ αἰῶνα ἐμφανίζονται στὴν ἱστορικὴ σκηνὴ οἱ πρῶτοι ποὺ θεμελίωσαν συστηματικὴν, μεθοδικὴν, ἔλλογην, τεκμηριωμένην γνώσιν, φιλοσοφίαν καὶ ἐπιστήμην. Ὁ χῶρος, τώρα, ὅπου ἔγινε τὸ βαρυσήμαντο τοῦτο πνευματικὸ γεγονός, εἶναι ἡ Μητρόπολις τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡ Ίωνία καὶ εἰδικώτερα ἡ Μίλητος. Ἐδῶ ἡ ἀνθρωπότητα ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ χάος τοῦ Μύθου καὶ εἰσέρχεται στὴν τάξιν τοῦ Λόγου. Ἐδῶ χωρίζεται ἡ Ἀσία ἀπὸ τὴν Εὐρώπην. Ἡ Ἀσία παρέμεινε τυλιγμένη μέσα στὴν ὁμίχλη τῆς μαγείας καὶ τὸν πέπλον τοῦ Μύθου. Ἡ Εὐρώπη τῶν Ἑλλήνων τῆς Ίωνίας εἰσηλθε ἀνέκκλητα στὸ στάδιον τοῦ ἔλλογου στοχασμοῦ καὶ πολιτισμοῦ. Ἀπὸ τότε καὶ ὕστερα ἐκδηλώνει ἡ Ίωνία καὶ μάλιστα ἡ Σμύρνη μίαν μεγάλην ἀνθήσιν πνευματικὴν, πολιτιστικὴν, οἰκονομικὴν, αἰσθητικὴν, θρησκευτικὴν, κοινωνικὴν πρωτό-

γνωρη. Ἡ νύμφη τῆς Ἰωνίας γίνεται ἡ πνευματικὴ Ἀκρόπολις τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἐνα δεῖγμα: Τὸ 1922 λειτουργοῦσαν στὴν Ἰωνία 240 ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια μὲ 900 καθηγητὲς καὶ δασκάλους καὶ 40.000 μαθητὲς, ἐνῶ τὰ τουρκικὰ τὴν ἴδια ἐποχὴ, μόλις ἔφθαναν σὲ 98 μὲ 300 δασκάλους καὶ 6.300 μαθητὲς. Ἐνα δεύτερο δεῖγμα: Εἰς τὴν περίφημη «Εὐαγγελικὴ Σχολὴ Σμύρνης» γαλουχήθησαν μυριάδες Ἑλλήνων τῆς Μικρασίας ἀλλὰ καὶ τῆς ἐλεύθερης Ἑλλάδος, ἐνῶ τὰ φύλλα τοῦ μαθητολογίου τῆς κοσμοῦν ὀνόματα, ὅπως τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ, τοῦ Ἐθνομάρτυρα Γρηγορίου τοῦ Ε', τοῦ Ἡλίου Τανταλίδη, τοῦ Παύλου Καρολίδη, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, τοῦ Ἰωάννη Συκουτρῆ καὶ τόσων ἄλλων ποὺ διέπρεψαν διεθνῶς στὶς Ἐπιστῆμες, στὶς Τέχνες καὶ στὰ Γράμματα. Δεῖγμα τρίτο: Τὸ 1920 ἡ Σμύρνη ἀριθμοῦσε 360 χιλιάδες κατοίκους, ἐνῶ ἡ Ἀθήνα τὴν ἴδια ἐποχὴ εἶχε 300.000 κατοίκους.

* *

Τὴν ὁμορφιὰ τῆς Σμύρνης ὕμνησαν οἱ μεγαλύτεροι ἱεροφάντες τοῦ λόγου ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἐποχὴ ἕως σήμερα. Ὁ Φιλόστρατος γράφει πὼς ἡ Σμύρνη εἶναι ἡ πιὸ ὁμορφη πόλις κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο: «Καλλίστη πόλις ὅποσαι ὑφ' ἡλίῳ εἰσί», ὁ Β. Οὐγκὼ τὴν ὀνομάζει «πανώρια πρηγκίπισσα, ποὺ ἀνοιξὴ αἰώνια στοὺς κόρφους τῆς φωλιάζει», ἐνῶ ὁ Παλαμᾶς ὕμνωντας τὴν διαπορεῖ: «Ποιὸ ὄνομα

προσφιλέστατο και μοσχοβολημένο απ' τ'ονομά σου, Σμύρνη;»!

Ἡ Σμύρνη βέβαια γνώρισε παντοῖες καταστροφές. Τὸ 178 μ.Χ. τρομερὸς σεισμὸς τὴ μεταβάλλει σὲ ἐρείπια. Τὸ 1770 μὲ τὴν καταβύθιση τοῦ τουρκικοῦ στόλου ὑπὸ τῶν Ρώσων τὸ ἐγκληματικὸ μῖσος τοῦ θηριώδους Ἰσλάμ ξεσπάει ἀπάνω στοὺς Ἕλληνες τῆς Σμύρνης κυρίως: Ἐξω ἀπὸ τὸ ναὸ τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς μετὰ τὴ λειτουργία σφάζουν 1.500 Ἕλληνες. Τὸ 1797 κατὰ τὸ τρομερὸ «Ρεμπελιὸ τῶν Γενιτσάρων» ἐσφάγησαν 5 χιλ. Ἕλληνες, 10 χιλ. οἰκίες, Ἰδρύματα ἑκατοντάδες ἐκάησαν καὶ ὁ λαϊκὸς θρῆνος ἐκσπᾶ:

«Παντοῦ πλανιέται ὁ θάνατος. / Αἰμοχαρεῖς
ὀμάδες τὶς πόρτες παραβιάζουνε, / ποὺ μὲ λο-
στοὺς ἀνοίγουν. / Δάκρυα χύνονται πικρά, γόοι
καὶ θρῆνοι ἀκοῦνται. / Πέφτει ὁ πατέρας δῶ
νεκρὸς στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ γιοῦ του. / Κόρη
πανέμορφη ἐκεῖ, ὑψώνοντας τὸ βλέμμα / στοὺς
οὐρανοὺς, πέφτει νεκρὴ ἀπὸ κακούργου χέρι. /
χιλιάδες σφάζουν, κι ὁ καπνὸς ἀντάμα μὲ τὴν
φλόγα / ἀχόρταγα καὶ ἄπληστα τὰ πάντα κατα-
στρέφουν. / Πόνος - ἀλοῖ - καὶ σπαραγμὸς ξε-
σχίζουν τὴν καρδιά μου. / Θεέ μου Μεγαλοδύ-
ναμε! Μικρὰ παιδιὰ ἐξήντα ποὺ ἡ φλόγα τὰ
περίζωσε, / βοήθεια ἀποζητᾶνε τοῦ κάκου!...
Ἄς ἦταν βολετὸ / τὰ κάγκελα νὰ σπάσω, ν'
ἀπλώσω χέρι στοργικὸ / κι ὅλα νὰ τὰ γλυτώσω».

Τὸ 1821 νέος ὄλεθρος - καὶ ὁ Διονύσιος Σολωμὸς
θρηνεῖ:

«Φωνή τρόμου ή Ἑλλάδα σύρνει, / σύρνει κι
ἔπειτα σιωπεῖ, / Ὅμως κρότους / μέσ' στη Σμύρ-
νη / ὅλη ή νύχτα ήχολογεῖ!

Ἄσφαλῶς ή Σμύρνη εἶχε γνωρίσει μεγάλες
περιόδους εἰρήνης και ἀκμῆς, ἀρχόντισσα ἀληθινή
και κοσμούπολις· ή ἀνθηση ἦταν πνευματική, οἰ-
κονομική, κοινωνική, θρησκευτική, καλλιτεχνική,
ἐπιστημονική, ἀκόμη και ἀθλητική, ἀφοῦ ἀθλητικά
σωματεῖα ὅπως ὁ «Ἀπόλλων» και κυρίως ὁ «Πανιῶ-
νιος» ἰδρύθηκαν πρὶν καν ἰδρυθοῦν ἀντίστοιχα
στην Ἑλλάδα, ἐνῶ ἀναγέρθηκαν στάδια μεγαλο-
πρεπέστατα ὄχι μόνον, ὅπως ἐκεῖνο τοῦ λόφου
τῆς Σμύρνης ἀλλὰ και στίς Τράλλεις, στην Πέργα-
μο, στην Ἔφεσο, στίς Σάρδεις, τῆ Μαγνησία γιά
νά μή θυμίσω τὸ στάδιο τῆς Λαοδικείας χωρητικό-
τητας 100 χιλιάδων θεατῶν! Ἡ Σμύρνη, πρὸς
τούτοις, δοκίμασε ὑπέροχες ἐπίσης στιγμὲς μεγα-
λείου, δόξας και πατριωτικῆς μέθης. Δύο μόνον
δείγματα:

25 Ἰουλίου 1833 φθάνει στη Σμύρνη ἐπὶ τοῦ
ἀγγλικοῦ πλοίου «Μαδαγασκάρη» ὁ νεαρὸς Βασι-
λεὺς Ἰθῶν ἐκκλησιάζεται στην Ἁγία Φωτεινή
και ὕστερα ἐπισκέπτεται τὴν «Εὐαγγελική Σχολή»
- τὰ πλήθη παραληροῦν ἀπὸ ἀκράτητον ἐνθου-
σιασμό και συγκίνηση, ἀκόμη και ὁ φλεγματικὸς
Ἰγγλος πλοίαρχος δακρύζει, οἱ ἐλπίδες τοῦ Ἰθῶνους
ἀναπτερόνονται και πυρακτώνονται...

1η Μαΐου 1919 μετὰ τὴ Συνθήκη τῶν Σεβρῶν
τὸ «Σφενδόνη» ἀποβιβάζει τοὺς πρώτους πεζοναῦ-
τες. Ἰποστέλλουν τὴν ἡμισέληνο και ὑψώνουν

τῆ Γαλανόλευκο. Ὁ Μητροπολίτης Χρυσόστομος
κλαίων ἀπὸ χαρὰν λέγει πρὸς τοὺς δημογέροντας:

«Αἱ μεγάλοι τοῦ Γένους ἐλπίδες, ὁ ἀκοίμητος
καὶ σφοδρὸς, ὁ καίων καὶ φλογίζων τὰ σπλάχνα
μας πόθος πρὸς ἔνωσιν μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος
γίνεται πραγματικότης καὶ ἀποτελοῦμεν ἤδη τμῆμα
τῆς ἠνωμένης, τῆς ἐνδόξου, τῆς ἀθανάτου μεγάλης
Πατρίδος μας». Ἡ Σμύρνη ἐλευθερώνεται ὕστερα
ἀπὸ 517 ἔτη δουλείας ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Ταμερλά-
νου! Ὅταν τὴν ἐπόμενη ἡμέρα, 2 Μαΐου 1919, τὰ
πολεμικά μας θὰ ἀποβιβάσουν τοὺς στρατιῶτες
καὶ ὁ Δεσπότης θὰ γονατίσει μὲ δάκρυα στὰ μάτια,
γιὰ νὰ εὐλογήσει καὶ νὰ φιλήσει τὴ σημαία τοῦ
Συντάγματος, ἐνῶ τὰ πλήθη γονατισμένα ψάλλουν
τὸ «Τῆ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῶ τὰ νικητήρια...», οἱ
πέτρες ραγίζουν καὶ ὁ Σμυρνιὸς ποιητὴς Μιχαὴλ
Ἀργυρόπουλος ἀγάλλεται:

«Κι' ἄς ἔλθει ἡ ὀμορφότερη κεράστα, / ἡ ἄγνή
παρθένα / πὺρ τῆς λένε Ἐλευθερία, / νὰ μᾶς κεράσει
τὸ παλιὸ πιὸτὸ τοῦ Εἰκοσιένα / ποῦχει μπαρού-
τινη εὐωδιά»!

ἐνῶ ὁ μέγας ἔθνικός μας ποιητὴς, ὁ Κ. Παλαμᾶς
ἀνακρούει τὸ δικό του παιᾶνα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα,
τὴν αἰώνια πόλιν τῆς Παλλάδος: «Χτυπήστε Ὀμή-
ρων Ἴωνικὲς οἱ λύρες / Σμύρνη ξανά, γεννήτρες
εἶν' οἱ μοῖρες»!

* * *

Ἄλλὰ τὸ ὀμορφο ἔθνικὸ ὄνειρο ἀπὸ δικά μας
λάθη καὶ πάθη, θανατηφόρα σύνεργα στὰ χέρια

τῶν δῆθεν συμμάχων μας, κράτησε τρία χρόνια καὶ τρεῖς μῆνες, ὅσον καὶ ἡ λάμψη τῆς λόγχης τοῦ στρατοῦ μας στὰ πολύνεκρα μέτωπα τῶν μαχῶν. Καὶ ἔπειτα; Ἐπειτα τὸν Αὐγούστο τοῦ 1922 ἤρθε ἐπάνω στὰ φτερά μιᾶς μαινόμενης καταγίδας ἡ ὀλέθρια συμφορά:

Τὸ μέτωπο ἔπεσε! Τὸ φρικῶδες ἄγγελμα διαδίδεται ὡς ἀστραπή· οἱ καμπάνες χτυποῦν σπαραχτικά· τὸ Γένος μας ἀνεβαίνει τὸ Γολγοθᾶ του· οἱ λεηλασίες καὶ οἱ σφαγές ἀρχίζουν· ὁ Μητροπολίτης Χρυσόστομος ἀρνούμενος νὰ ἀποχωρισθεῖ τοῦ ποιμνίου του κεραυνώνεται πρῶτος καὶ δὲν θέλει νὰ ἐπιζῆσει τῆς καταστροφῆς: ἀπορρίπτει τὴν πρόταση τοῦ Γάλλου προξένου Γκραγιέ νὰ μεταφερθεῖ ἀσφαλῆς στὸ γαλλικὸ Προξενεῖο. Ἀπάγεται ἀπὸ Τούρκους στρατιῶτες καὶ προσάγεται πρὸ τοῦ αἰμοβόρου στρατηγοῦ Νουρεντίν Πασᾶ. «Ὁ Δεσπότης - γράφει στὸ βιβλίο του «Ἡ μάστιγα τῆς Ἀσίας» ὁ παρὼν στὰ γεγονότα πρόξενος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν Τζώρτζ Χόρτον - ἦταν κάτωχρος, ἡ σκιά τοῦ ἐγγίζοντος θανάτου ἠπλοῦτο ἐπὶ τοῦ προσώπου του. Ὀλίγοι ἐξ ὧσων ἀναγνώσουν τὰς γραμμὰς αὐτάς, θὰ ἐννοήσουν τὴν σημασίαν τοῦ φαινομένου τούτου... Δὲν μοῦ ὠμίλησε περὶ τοῦ κινδύνου, τὸν ὁποῖον ὁ ἴδιος διέτρεχεν, ἀλλὰ μὲ παρεκάλεσε νὰ πράξω πᾶν τὸ δυνατόν πρὸς σωτηρίαν τῶν κατοίκων τῆς Σμύρνης»: «Ὁ Χρυσόστομος - γράφει ὁ Ρενέ Πυὼ στὸ βιβλίο του «Ὁ θάνατος τῆς Σμύρνης» - παραδόθηκε ἀπὸ τὸν Νουρεντίν στὸν μανιασμένο ὄχλο. Τότε τοῦ φόρεσαν ἄσπρη μπλοῦζα, τοῦ ξερί-

ζωσαν τὰ γένια, τὸν μαχαίρωσαν, διαμέλισαν καὶ ἔσυραν τὸ σῶμα του μέχρι τὴν τουρκικὴ συνοικία καὶ τὸν πέταξαν στὰ σκυλιά». Οὔτε μιὰ στιγμή ὁ Δεσπότης δὲν ἀπώλεσε τὴν καρτερικότητά του ἀλλὰ κατὰ τὴ διάρκεια τῶν βασανιστηρίων του ψιθύριζε: «Κύριε, Κύριε ἔλεησόν με!» Ἔως ὅτου ἡ κτηνώδης βαρβαρότης διεμέρισε τὰ μέλη του. Τὸ ἔθνος μὲ τὸ στόμα τοῦ ποιητῆ Παλαμᾶ γονατίζει μπροστὰ στὴν ἀπίστευτη τραγωδία:

«...καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ χοροὶ καὶ τῶν πιστῶν
τὰ πλήθη
Σοῦ προσκυνοῦνε, ἄωμε, τὴ θεία δοκιμασία
καὶ τὸ μεταλαβαίνουνε τὸ αἷμα ποῦ ἐχύθη»!

Ἄλλὰ τὸ αἷμα τοῦ Ἐθνομάρτυρα Δεσπότη Χρυσοστόμου Σμύρνης εἰσάγει στὴν τελευταία πράξη τοῦ Δράματος καὶ κορυφώνει αὐτὴ τὴν τραγωδία καὶ τὴν ὑψώνει σὲ σφαῖρες βαρβαρότητας τουρκικῆς ἀπὸ τίς σπάνιες στὴν παγκόσμια ἱστορία τῶν λεηλασιῶν, τῶν ἀρπαγῶν, τῶν βιασμῶν, τῶν σφαγῶν, τῆς φρίκης καὶ τοῦ τρόμου, τῶν δολοφονιῶν καὶ τοῦ ἐμπρησμοῦ. Στις 31 Αὐγούστου (π. ἡμ.) τὸ ἀπομεσήμερο τῆς Τετάρτης παραδίδεται στίς φλόγες ἡ Ἀρμενικὴ συνοικία ἢ πυρκαγιὰ ἀπλώνεται καὶ παίρνει τεράστιες διαστάσεις. Ἡ Σμύρνη ἢ Μάννα καίγεται. Ἄλλοφρονες οἱ Ἕλληνες ἐγκαταλείπουν τὰ σπίτια τους καθὼς οἱ πύρινες γλῶσσες γίνονται οὐρανομήκεις. Κόλαση Δαντικὴ: «Ἀπὸ τὴ Σμύρνη ἔφτασε στὸ Κορδελιὸ ἡ ἀνταύγεια τῆς φωτιᾶς ποῦ ἀντανάκλωσε στίς προσόψεις τῶν κτι-

ρίων και κοκκίνιζαν σαν τὸ αἷμα πὸ ἐχόνετο στὴ Σμύρνη... Ὁ καιρὸς ἦταν συννεφιά... κοκκίνιζε ὁ οὐρανός, νόμιζες ὅτι ἔφτασε ἡ Δευτέρα Παρουσία καὶ ὅτι θὰ πάρουν φωτιά οἱ οὐρανοί. Τὸ θέαμα - γράφει ὁ αὐτόπτης Κ. Πολίτης - ἦταν τρομακτικό, ἀκούγαμε τὸ μουγκρητὸ τῆς φωτιάς, τὶς φωνὲς ἑκατοντάδων χιλιάδων γυναικοπαίδων πὸ ζητοῦσαν βοήθεια...». «Παιδιά σκούζουν, ζητᾶνε τὴ μάννα τους. Ὁρμάει ὁ κόσμος... οἱ Τοῦρκοι πυροβολοῦν... οἱ ἄνθρωποι οὐρλιάζουν, τραυματίζονται ἢ πέφτουν νεκροί...», σημειώνει στὰ «Τετράδιά» της ἡ Ἀντζέλ Κουρτιάν, πὸ ἐπέζησε τοῦ χαλασμοῦ.

Ἀκοῦστε, τώρα, τί λένε οἱ ἴδιοι οἱ σφαγεῖς: Διαταγὴ τοῦ Ἀρχηγοῦ χωροφυλακῆς τοῦ Ἀϊδινίου Μεχμέρ Χρήφ: «... ἡ πατρίς ἐπιβάλλει τὴν ὑποχρέωσιν ὅπως... ἕκαστος ὀπλίτης ἐκπληρώσει ἀμέσως τὸ καθῆκον του τῆς γενικῆς σφαγῆς, ὅπερ τοῦ ἔχει ἀνατεθῆ. Ἐκαστος ὑποχρεοῦται νὰ φονεύσει τέσσαρες - πέντε Ἕλληνες... Ἐκαστος ὀπλίτης ὑποχρεοῦται νὰ ἐκτελέσει τοῦτο. Ὁ Κεντρικὸς Σταθμάρχης Χωροφυλακῆς (ὑπογραφή - σφραγίδα)». Ἀκοῦστε, τώρα, καὶ τὴ φωνὴ ἑνὸς ἀπὸ τὰ σφάγια: «Ὀνομάζομαι Σοφία Νικολάου. Εἶμαι ἀπὸ τὸ Ἰβρινδὶ τῆς Μ. Ἀσίας... Εἶχαμε καταφύγει μὲ τὸν ἄνδρα μου καὶ τὸ γυιό μας Μανωλάκη στὸ μῦλο τοῦ Γκιὸν Γκιορκές... Οἱ Τοῦρκοι... ὄρμησαν ἐπάνω μας... Μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ ἄνδρα μου καὶ τοῦ παιδιοῦ μου μὲ ἀτίμασαν πολλὰς φορές. Ὑστερα ἔσφαξαν τὸ παιδί μου καὶ κομμάτιασαν μὲ τὰ μαχαίρια τους τὸν ἄνδρα μου. Τοῦ ἔβγαλαν

τά ἐντόσθια καὶ μοῦ ἔδιναν νὰ φάω τὸ κρέας του...
Ἄν ὄχι, θὰ ἔσφαζαν καὶ ἐμένα. Ἐκείνη τὴν ὥρα
ἀκούστηκαν πυροβολισμοί... Ἦταν ὁ ἐλληνικὸς
στρατός. Ἔτσι σῶθηκα...».

Ἐγκληματικὴ λαγνεΐα, αἱμασταγῆς βαρβαρό-
της, θηριωδία κτηνώδης ἀνάγκασαν κοπάδια ἀνθρώ-
πων νὰ πορεύονται γυμνοὶ καὶ νὰ φονεύονται μὲ
τὸν ὑποκόπανο ἢ τὴν ξιφολόγχη στὴ μέση τοῦ
δρόμου, παιδιὰ νὰ κλαῖνε καὶ νὰ σφάζονται ὡς ἐρί-
φια καὶ γυναῖκες νὰ ἀτιμάζονται. Ἡ παραλία τῆς
Σμύρνης, ἡ θάλασσά της, ἡ γεμάτη ἀνθρώπους ποῦ
ζητοῦσαν νὰ φθάσουν στὰ πλοῖα γιὰ νὰ σωθοῦν,
τὰ πλοῖα τῶν Εὐρωπαίων ποῦ ἀμέριμνα παρακο-
λουθοῦσαν τὴ σφαγὴ ἐμποδίζοντα τὴν ἐπιβίβαση,
ἀποτελοῦν τὸ πιὸ μαῦρο σκηνικὸ στὴν ἱστορία τοῦ
Ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς Εὐρώπης, τῆς ἀνάληπτης,
τῆς ἀδιάφορης καὶ ἀδάκρυτης μπροστὰ σὲ ἐκεῖνο
τὸ χαλασμό, τὴν γενοκτονία τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Σὲ μιὰ σύσκεψη τοῦ Reichstag ὁ Hitler ἀνακοί-
νωσε τὴν «Endelösung» - «τελικὴ λύση», τὸ ὄλο-
καύτωμα 6.000.000 Ἑβραίων. Τὴ μόνη φωνὴ ἀντι-
ρήσεως τοῦ Goebels: «Καὶ τί θὰ πεῖ ἡ παγκόσμια
κοινὴ γνώμη;» ὁ Hitler τὴν διέκοψε μὲ σαρκαστικὸ
κυνισμό: «Ποιὸς θυμᾶται σήμερα τὴ γενοκτονία
τῶν Ἀρμενίων καὶ τῶν Χριστιανῶν τῆς Μικρᾶς
Ἀσίας; Ἀλλὰ ἐπὶ τέλος στὴ Νυρεμβέργη οἱ
ἠθικοὶ αὐτουργοὶ τοῦ ὄλοκαυτώματος κάθισαν στὰ
ἐδῶλια κι ὕστερα στὴ φυλακὴ ἢ ὁ Βίλλυ Μπράντ
γονάτισε εὐλαβικὰ στοὺς τάφους τῶν Ἑβραίων σὲ
μιὰ τραγικὰ μεγαλειώδη σκηνὴ γιὰ λογαριασμό

τῶν Γερμανῶν γὰρ νὰ ἀπαλλάξει ἀπὸ τῆ βαρεῖα ἠθικὴ εὐθύνη τὸ γερμανικὸ ἔθνος. Ἐδῶ, ὅμως, οἱ θῦτες προσποιοῦνται τὰ θύματα καὶ οἱ ἠθικοὶ αὐτουργοὶ μεταβάλλονται σὲ κατηγοροῦς. Καὶ ἡ Εὐρώπη; Τότε ἐνίσχυε τὸν Κεμάλ πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη μας! Σήμερα ποιοὺς ἐνισχύει στὴ γειτονιά μας; Τὶ σκληρὴ πού εἶναι ἡ κραυγὴ τῆς Σμύρνης! Εἶναι τουλάχιστον καὶ ἀφυπνιστικὴ; Ἀμφιβάλλω!

Ἀπροσμέτρητὴ ἡ συμφορὰ καὶ ἀνυπολόγιστὴ! Ἐνα μικρὸ δείγμα σὲ ἐπίπεδο λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου: Ἀπὸ τοὺς 450 ἱερεῖς τῆς ἐπαρχίας Σμύρνης οἱ 347 βρῆκαν τὸν θάνατο. Ἀπὸ τοὺς ἱεράρχες ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Χρυσόστομο, ἐμαρτύρησαν ὁ Μοσχονησίωv Ἀμβρόσιος πὸ τὸν ἔθαψαν ζωντανό, ὁ Γρηγόριος Κυδωνιῶv πὸ τὸν ἐπετάλωσαν, ὁ Ἰκονίου πὸ τὸν ἔσφαξαν, ὁ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος Ἀρχατζικᾶκης πὸ τὸν σούβλισαν, ὁ διάκονος Γρηγόριος τῆς ἁγίας Ἄννης στὸ Κορδελιὸ πὸ τὸν ἔκαψαν ζωντανό, ὁ ἱερέας Μελέτιος τοῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας πὸ τὸν κάρφωσαν σὲ πεῦκο: «ὦ τῆς ζημίας» - θρηνεῖ ὁ αὐτόπτης τῆς Ἀλώσεως τῆς Πόλεως Δούκας, ὁ ἱστορικὸς, τὸ 1453! «Ἔθεντο, Κύριε, τὰ θνησιμαῖα τῶν δούλων Σου βρώματα, τὰς σάρκας τῶν ὀσίων Σου τοῖς θηρίοις τῆς γῆς!» Ὁ ἱερὸς κλῆρος, ἔνθεος μυσταγωγὸς τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς καὶ ζωῆς καὶ ἀκούραστος διάκονος τῶν μεγάλων ἰδεῶν καὶ παραδόσεων τῆς φυλῆς μας, ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου!

«ὦ! ψὲς τῶν κρίνων ἐθνικῶν ὀλόανθα στεφάνια
ξερὰ σκορποῦνε στὸ σταυρὸ μπροστὰ τοῦ μαρτυ-

ρίου...», κλαίει ο Παλαμᾶς! Ὁ ἑλληνισμὸς ὅλος ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου! Ἡ ὁμορφὴ νύμφη τῆς Σμύρνης πού, μητέρα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, εἶχε: «λόγο γλυκὸ στὸν ἄρρωστο, στὸ δύστυχο συμπόνια», καταστράφηκε, ὅπως π.Χ. ἡ Καρχηδόνα. Μόνο πού τότε δὲν ὑπῆρχαν τὰ ἀγκυροβολημένα χριστιανικά καράβια γιὰ νὰ θεῶνται ἀδιάφορα ὡς ἄλλοι Νέρωνες τὸ πῦρ καὶ τὴ γενοκτονία!

* * *

Ἡ ἱστορικὴ μοῖρα, πιὸ ἰσχυρὴ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη βούληση καὶ τὴν ὀργανωμένη συνωμοσία, οὐδέποτε ἀδρανεῖ. Κάπου ἄλλοῦ κλώθει τὰ πεπρωμένα. Τὸ ἀπροσδόκητο μέσα στὴν πορεία τῆς ἱστορίας πολλὰς φορὲς ἀνέκοψε τὴ βαρβαρικὴ λαίλαπα, ἔσωσε τὸν πολιτισμὸ καὶ πυράκτωσε τὴν ἐλπίδα τοῦ γυρισμοῦ. Ὁ λαϊκὸς τραγουδιστὴς τὸ γνωρίζει: «Ποιὸς ξέρεῖ τί καιροὶ θαρθοῦν, τί χρόνια θὰ γυρίσουν, νὰ πᾶμε νὰ τὰ πάρουμε γιὰ νὰ πολυχαροῦμε!» Ἄλλωστε καὶ τὸ «καράβι τῆς ἐλπίδας» τοῦ Γεωργίου Ἀθάνα πού ἀρμενίζει στὰ πέλαγα τοῦ μέλλοντος, δὲν καταποντίστηκε, καθὼς εἶναι φορτωμένο μὲ τὴν πολύτιμη ἐλπίδα τοῦ ξαναγυρισμοῦ, μόλις τὸ ἔθνος τὸ καλέσει :

«Ἔλα χρυσὸ καράβι, ἔλα ξεφόρτωσε!
Δὸς μας τὸ θησαυρὸ σου κι ἄνοιξε τὰ πανιά
ὀλόϊσα γιὰ τὴ Σμύρνη καὶ γιὰ τὰ Μουντανιά!»

Στὴν ἐλπίδα ἢ τέφρα, στὴν τέφρα τὸ πῦρ πού καταλάμπει τὴν ἐθνικὴ μνήμη καὶ διατηρεῖ χλωρὴ

τῆ ρίζα τῆς Φυλῆς. Ὅπου ὑπάρχουν σταυροὶ καὶ
τάφοι, ἐκεῖ καὶ Ἀνάστασις. «Οὐκ ἐάλω ἡ ρίζα.
Οὐκ ἐάλω τὸ Φῶς! Οὐκ ἐάλω ἡ βασιλεύουσα ψυχὴ
τῶν ἐλλήνων»!

(Ἐπίσημος Παναγιυρικός στὴν Ἀ.Α. Θεσσαλονίκης)